

Archibald Gracie

PRAVDA O TITANIKU

Splendidum družstvo

PRAVDA O TITANIKU

ARCHIBALD GRACIE

Splendidum družstvo • Vražné, Hynčice

PRAVDA O TITANIKU

Copyright © Archibald Gracie, 1912

Translation © Tereza Novotná, 2021

Czech Edition © Splendidum družstvo

Vražné, Hynčice, 2022

První el. vydání

ISBN 978-80-7681-132-4 (EPUB)

ISBN 978-80-7681-133-1 (MOBI)

ISBN 978-80-7681-134-8 (PDF)

Podle anglického originálu *The Truth about the Titanic* – Archibald Gracie, přeložila a text upravila Tereza Novotná.

Kreslený obrázek na titulní straně – “*Untergang der Titanic*“, jak jej koncipoval Willy Stöwer, 1912.

Obsah

PROLOG

POSLEDNÍ DEN NA PALUBĚ LODI

ZASAŽENÍ LEDOVCEM

ZTROSKOTÁNÍ TITANIKU

BOJ O ŽIVOT VE VODĚ

CELOU NOC NA DNĚ NAPŮL POTOPENÉ PŘEVŘÁCENÉ LODI

PŘÍSTAVNÍ STRANA: ŽENY A DĚTI JAKO PRVNÍ

ČLUN Č. 6

HITCHENSOVO ZBABĚLÉ CHOVÁNÍ

ČLUN Č. 8

ČLUN Č. 10

ČLUN Č. 12

ČLUN Č. 14

ČLUN Č. 16

ČLUN Č. 4

ENGELHARDTŮV ČLUN "D"

ENGELHARDTŮV ČLUN "B"

PRAVOBOK: NEJDŘÍV ŽENY, ALE KDYŽ NEBYLY ŽENY, TAK

MUŽI

ČLUN Č. 5

ČLUN Č. 3

NOUZOVÝ ČLUN Č. 1

ČLUN Č. 9

ČLUN Č. 11

ČLUN Č. 13

ČLUN Č. 15

ENGELHARDTŮV ČLUN "C"

ENGELHARDTŮV ČLUN "A"

*Závěrečná poznámka po smrti autora knihy Pravda o Titaniku
Jak byl Titanic ztracen a nalezen*

PROLOG

Plukovník Archibald Gracie, kterého probudil otřes obrovské ledové hory prorážející bok lodi, se rychle oblékl a vydal se na palubu, aby viděl následky nejslavnější srážky v dějinách. V noci 14. dubna 1912 šel brzy spát s tím, že vstane se skřivany a před snídaní si užije posilovnu a hru squash, ale ráno už stál na převráceném záchranném člunu a čekal na záchranu ze zamrzlého severního Atlantiku. Noční námaha měla na Gracieho velký vliv. Příběh tragických událostí začal psát brzy poté, co se vrátil na souš, a většinu práce dokončil na podzim roku 1912. Gracieho kniha, která vypráví o posledních hodinách potápějícího se Titaniku a o jeho zázračném útěku, když se loď propadla do hloubky 14 000 stop a klesla na dno oceánu, je považována za nejlepší popis katastrofy. Zemřel v prosinci 1912 při korekturách rukopisu, ale *Pravda o Titaniku* zůstává dodnes nejpřesnějším ze svědectví očitých svědků, kteří zaznamenali Gracieho vlastní příběh i příběhy jednotlivých záchranných člunů, které opouštěly osudný Titanik.

Pozn.

V obsahu jsou názvy kapitol označené jako ČLUN Č. 6, 8, 10, 12 atd. Jednotlivé kapitoly takto označené obsahují příběhy lidí z těchto záchranných člunů.

Kniha je doplněna o 36 autentických fotografií ...

POSLEDNÍ DEN NA PALUBĚ LODI

PLUKOVNÍK ARCHIBALD GRACIE

Jako jediný přeživší ze všech mužských pasažérů Titaniku, kteří stáli během nakládání šesti nebo více záchranných člunů se ženami a dětmi na levoboku lodi, vpředu na prosklené palubě A a později na palubě člunů nad ní, mám povinnost podat svědectví o hrdinství

všech zúčastněných. Především mým mužským společníkům, kteří klidně stáli, dokud záchranné čluny naložené ženami a dostupným počtem členů posádky neodpluly, a kteří se o patnáct až dvacet minut později potopili spolu s lodí, vědomi si toho, že se vzdávají svých životů, aby zachránili slabé a bezmocné.

Za druhé, druhému důstojníkovi Lightollerovi a jeho posádce lodi, kteří plnili své povinnosti, jako by podobné události byly na denním pořádku, a za třetí, ženám, které v podmínkách, jež byly děsivější, než jaké kdy byly zaznamenány v dějinách námořních katastrof, neprojevily žádné známky strachu nebo paniky.

Myslím, že ti z mých čtenářů, kteří jsou zvyklí na napínavé dobrodružné příběhy, se rádi z první ruky dozvědí o hrdinství, které na Titaniku prokázali ti, jimž mám tu čest a smutnou povinnost vzdát tento hold. Ve svém vyprávění se z větší části omezím na to, co jsem osobně viděl, dělal a slyšel během oné nikdy nezapomenutelné první plavby Titaniku, která skončila ztroskotáním v pondělí 15. dubna 1912 kolem 2:22 ráno po nárazu do ledovce “na 41 stupni 46 minut severní šířky a 50 stupních 14 minut západní délky v severním Atlantiku”, při níž přišlo o život 1490 lidí.

V neděli ráno 14. dubna se tato podivuhodná loď, dokonalost všech plavidel, která dosud lidský mozek vymyslel, tři a půl dne plavila ze Southamptonu do New Yorku po klidném moři, tak klidném, že nenarazila na jedinou vlnku, kterou na hladinu posléze přinesla bouře.

TITANIC

(Vyfotografováno v Southampton Water v den vyplutí)

Kapitán každý den zvyšoval rychlost a prorokoval, že při pokračujícím příznivém počasí bychom měli dosáhnout rekordu v brzkém příplutí na této první plavbě. Jeho výpočty však nikdy nebraly v úvahu onu proteovskou příšeru severních moří, která byla i předtím tak osudná pro navigátorovy výpočty a tak hroživou ničivou zbraní.

Naši objevitelé pronikli až na nejzazší sever a jih ústupu ledovců, ale znalost jejich biotopu, pojišťující naše velké zaoceánské parníky v jejich úspěšném úsilí vyhnout se jim, nedosáhla detailu času a místa, kde se oddělují a překáží jim v cestě.

Za čtyřadvacet hodin plavby končících 14. září urazila loď podle vyvěšeného počítadla 546 mil a bylo nám řečeno, že za dalších čtyřadvacet hodin bude dosaženo ještě lepšího rekordu.

K večeru se rozšířila zpráva, kterou jsem zaslechl, že z projíždějících parníků byly přijaty bezdrátové zprávy, které důstojníky naší lodi informovaly o přítomnosti ledových hor a ledových ker. Stále větší chlad a nutnost být tepleji oblečen, když se objevíme na palubě, byly vnějšími a viditelnými znaky potvrzujícími

tato varování. Navzdory tomu všemu však nebylo zaznamenáno žádné snížení rychlosti a motory pokračovaly ve svém stabilním chodu.

Podle vyprávění starých námořníků se už padesát let nestalo, že by v tuto roční dobu byla tak daleko na jihu vidět tak velká masa ledu a ledových ker.

Potěšení a pohodlí, kterému jsme se všichni těšili v tomto plovoucím paláci s mimořádnými zásobami pro takové účely, se mnohým z nás, včetně mě, zdálo zlověstné, protože jsme cítili, že je to téměř příliš dobré na to, aby to vydrželo bez nějaké strašlivé odplaty způsobené rukou rozhněvané všemohoucnosti. Naše pocity v tomto ohledu vyjádřil jeden z nejschopnějších a nejvýznamnějších spolucestujících, pan Charles M. Hays, prezident kanadské železnice Grand Trunk Railroad. Byl tehdy zaměstnán studiem a zajišťováním hotelového vybavení na trati nového rozšíření svého vlastního velkého železničního systému, a tak se mu úvahy o tomto tématu a o velkoleposti ubytovacích prostor Titaniku dostaly do mysli. To byl prorocký výrok, kterým bohužel o několik hodin později zpečetil svůj osud: „Společnosti White Star, Cunard a Hamburg-American lines,“ řekl, „nyní věnují svou pozornost boji o prvenství v získávání co nejluxusnějšího vybavení svých lodí, ale brzy přijde čas, kdy výsledkem bude největší a nejstrašnější ze všech námořních katastrof.“

Při různých cestách přes Atlantik jsem měl ve zvyku na palubě lodi, kdykoli to počasí dovolilo, denně se věnovat tolika cvičením, kolik bylo potřeba k tomu, abych se dostal do nejlepší fyzické kondice, ale na palubě Titaniku jsem během prvních dnů plavby, od středy do soboty, od tohoto svého obvyklého režimu upustil,

protože jsem se během této přestávky věnoval společenským radovánkám a četbě knih z dobře zásobené lodní knihovny.

Užíval jsem si, jako bych byl v letním paláci na břehu moře, obklopen veškerým pohodlím – nic nenasvědčovalo tomu, že se nacházíme na rozbouřeném Atlantiku. Pohyb lodi a hluk jejích strojů byl na palubě i v salonech ve dne i v noci sotva znatelný. Když však přišlo nedělní ráno, považoval jsem za nejvyšší čas začít s obvyklým cvičením a rozhodl jsem se po zbytek plavby hlídat kurt na squash, tělocvičnu, bazén atd.

Vstal jsem brzy před snídaní a setkal se s profesionálním sportovcem při půlhodinové rozcvičce, která byla přípravou na plavání v šest stop hluboké nádrži se slanou vodou, vyhřátou na osvěžující teplotu. V žádných plaveckých lázních jsem si ještě nikdy neužil takového potěšení. Jak moc by se tento požitek zkrátil, kdyby se ke mně donesla předtucha, která mi říkala, jak blízko je můj poslední ponor a že ještě před úsvitem dalšího dne budu plavat o život uprostřed oceánu, pod vodou i na hladině, v teplotě 28 stupňů Fahrenheita!

V paměti mi utkvělo, jako by to bylo teprve včera, a tak si představuji osobní vzhled a vzpomínám na rozhovor, který jsem vedl s každým z těchto zaměstnanců lodi. Profesionální sportovec F. Wright byl čistotný, typický mladý Angličan, podobný stovkám těch, které jsem viděl a s nimiž jsem v minulých letech hrál svou oblíbenou hru kriket, která pro můj fyzický rozvoj udělala víc než kterýkoli jiný sport. V žádném popisu katastrofy jsem neviděl jeho jméno, a proto využívám této příležitosti, abych o něm promluvil a vyprávěl něco o jeho posledních dnech na zemi.

Nám, kteří jsme přežili, byly napsány stovky dopisů, z nichž mnohé obsahovaly fotografie pro identifikaci některého ztraceného blízkého, kterého jsme možná viděli nebo s ním mluvili, než ho dostihl zlý osud. Na tyto četné dotazy jsem byl schopen uspokojivě odpovědět jen ve výjimečných případech. Příště a naposledy jsem Wrighta viděl na schodišti paluby C během tři čtvrtě hodiny po srážce. Šel jsem do své kajuty, když jsem ho potkal na schodech, které vedly nahoru.

„Neměli bychom tu schůzku na zítřejší ráno raději zrušit?“

„Ano,“ odpověděl jsem. Řekl jsem mu poněkud žertovně.

„Ano,“ odpověděl, ale nezastavil se, aby mi řekl, co tehdy musel vědět o poměrech na tenisovém kurtu na palubě G, který byl podle jiných svědků v té době zaplavený. Jeho hlas zněl klidně, bez nadšení, a snad jen jeho tvář byla o něco bělejší než obvykle.

Obsluze bazénu jsem také slíbil, že budu druhý den ráno dříve po ruce, ale už jsem je nikdy neviděl.

Jednou z postav na lodi, kterou jsme všichni znali nejlépe, byl tělocvikář T. W. McCawley. Také on očekával, že se zítra poprvé objevím na opravdovém cvičení, ale bohužel i jeho pohltilo moře. Jak dobře si všichni pamětníci pamatujeme tohoto robustního mužička v bílých flanelkách a s širokým anglickým přízvukem! S jakým neúnavným nadšením nám ukazoval spoustu mechanických zařízení, která měl na starosti, a nabádal nás, abychom využili příležitosti k jejich použití, a procházel s námi cyklistické závody, veslování, box, jízdu na velbloudech a koních atd.

Taková byla moje ranní příprava na nepředvídané fyzické úsilí, které jsem musel o několik hodin později o půlnoci vynaložit, když mi šlo o život.

Mohl být naplánován lepší trénink na takovou strašlivou zkoušku?

Cvičení a plavání mi dodalo chuť na vydatnou snídani. Pak následovala bohoslužba v jídelním salonu a vzpomínám si, jak na mě zapůsobila “Modlitba za ty, kdo jsou na moři”, a také slova hymny, kterou jsme zpívali, č. 418 ze Zpěvníku.

Asi o čtrnáct dní později, když jsem ji slyšel zpívat příště, jsem se v malém kostelíku ve Smithtownu na Long Islandu účastnil zádušní mše na počest mého starého přítele a kolegy z Union Clubu Jamese Clinche Smithe. Jeho sestru, která seděla vedle mě v lavici, jsem upozornil na to, že to byla poslední hymna, kterou jsme zpívali v toto nedělní ráno na palubě Titaniku. Velmi se jí to dotklo a jako důvod jejího výběru pro zádušní mši za svého bratra uvedla, že byla známá jako Jimova oblíbená hymna, protože to byla první zhudebněná skladba, kterou kdy jako dítě hrál a za kterou byl odměněn slíbenou cenou, věnovanou jeho otcem.

Jaká pozoruhodná náhoda, že při první a poslední lodní bohoslužbě na palubě Titaniku začínala hymna, kterou jsme zpívali, těmito působivými verši:

*Ó Bože, náš pomocníku v dávných věcích,
naše naděje pro léta příští,
naše útočiště před bouřlivým vichrem
a náš věčný domov.*

Jeden den byl tak podobný druhému, že je těžké v našem popisu rozlišit všechny podrobnosti událostí tohoto posledního dne na lodi.

Kniha, kterou jsem dočetl a vrátil do lodní knihovny, byla "Old Dominion" od Mary Johnstonové. Zatímco jsem si v klidu četl dobrodružné příběhy a vyprávění o neobyčejných útěcích, jak málo mě napadlo, že se v příštích několika hodinách stanu svědkem a účastníkem scény, k níž tato kniha nemůže poskytnout žádný protějšek, a že moje vlastní záchrana před vodním hrobem bude pozoruhodnou ilustrací toho, jak často je "pravda podivnější než fikce".

Během tohoto dne jsem se hodně vídal s manželi Isidorovými a Strausovými. Vlastně od samého začátku až do konce naší cesty na Titaniku jsme byli každý den několikrát spolu. Byl jsem s nimi na palubě v den, kdy jsme opouštěli Southampton, a byl jsem svědkem oné zlověstné nehody amerického parníku New York, který byl u svého mola, když přemístění vody pohybem naší obrovské lodi způsobilo sání, které vytrhlo menší loď z kotviště a málem způsobilo srážku.

V době, kdy se to stalo, mi pan Straus vyprávěl, že se mu zdálo, že je to jen pár let zpátky, kdy se plavil na téže lodi New York na její první plavbě a kdy se o ní mluvilo jako o "posledním slově v lodním stavitelství". Pak upozornil svou ženu i mne na pokrok, kterého bylo od té doby dosaženo, a porovnal obě lodě.

Během našich následných každodenních rozhovorů vyprávěl mnoho zajímavého o událostech své pozoruhodné kariéry, počínaje jeho raným mužstvím v Georgii, kdy s vládními komisaři Konfederace jako agent pro nákup zásob řídil blokádu Evropy. Jeho přátelství s prezidentem Clevelandem a to, jak ho ten vyznamenal, patřilo k tématům každodenního rozhovoru, která mě zajímala nejvíce.

V neděli, náš poslední den na lodi, dočetl knihu, kterou jsem mu půjčil a o kterou projevil velký zájem. Tou knihou byla "Pravda o Chickamaugě", jejímž jsem autorem, a právě proto, abych si po sedmi letech práce na ní dopřál tolik potřebný odpočinek, jsem podnikl tuto cestu přes oceán a zpět. Moje zkušenost byla velmi účinnou dávkou proti podráždění.

Vzpomínám si, jak byli manželé Strausovi kolem poledne téhož dne obzvlášť šťastní v očekávání, že budou bezdrátovou telegrafií komunikovat se svým synem a jeho ženou na cestě do Evropy na palubě proplouvající lodi Amerika. Někdy před šestou hodinou, plni spokojenosti, mi sdělili zprávu o pozdravu, který obdrželi v odpověď. Toto poslední rozloučení s jejich blízkými muselo být útěšnou myšlenkou, když o několik hodin později přišel konec.

Toho večera jsme se po večeři s mými společníky u stolu, pány Jamesem Clinchem Smithem a Edwardem A. Kentem, podle obvyklého zvyku odebrali spolu s mnoha dalšími do palmového sálu na obvyklou kávu k jednotlivým stolům, kde jsme poslouchali vždy rozkošnou hudbu kapely Titaniku. Při těchto příležitostech ženy předváděly své šaty; bylo skvělé, že na palubě lodi bylo tolik krásných žen.

Během těchto rozkošných večerů jsem se vždy pohyboval kolem a povídal si s těmi, které jsem znal, i s těmi, s nimiž jsem se během plavby seznámil. Mohl bych uvést jména a konkretizovat témata rozhovoru, ale podrobnosti, ačkoli jsou pro dotyčné zajímavé, by nemusely být zajímavé pro všechny mé čtenáře.

Vzpomínky těch, s nimiž jsem byl takto úzce spjat při této katastrofě, včetně těch, kteří utrpěli smrt, před níž jsem unikl, a těch, kteří přežili se mnou, mi budou až do smrti drahou vzpomínkou a

poutem svazku. Z palmové místnosti chodili muži z mé skupiny vždy do kuřárny a téměř každý večer se zapojovali do konverzace s některými známými muži, které jsme tam potkávali, včetně v rámci mých vlastních vzpomínek majora Archieho Butta, vojenského pomocníka prezidenta Tafta, který diskutoval o politice; Clarence Moora z Washingtonu, D. C., vyprávěl o své riskantní cestě po lesích a horách Západní Virginie před několika lety, kdy pomáhal novinovému reportérovi získat rozhovor s psancem, kapitánem Anse Hatfieldem; Frank D. Millet, známý umělec, plánující cestu na západ; Arthur Ryerson a další.

Během těchto večerů jsem také hovořil s panem Johnem B. Thayerem, druhým viceprezidentem Pennsylvánské železnice, a s panem Georgem D. Widenerem, synem filadelfského magnáta v oblasti tramvají, pana P. A. B. Widenera.

Můj pobyt v kuřárně byl v tento konkrétní večer poprvé krátký a odešel jsem brzy s tím, že mě můj kajutový stevard Cullen slíbil vzbudit příští ráno, abych se připravil na závazky, které jsem si před snídaní stanovil – tenis, cvičení v tělocvičně a plavání, které mělo následovat.

PROMENÁDNÍ PALUBA TITANIKU

(Fotografie od Underwood & Underwood, New York)

Nemohu považovat za pouhou náhodu, že právě v tuto nedělní noc jsem byl takto podnícen k brzkému odchodu na téměř tři hodiny osvěžujícího spánku, zatímco nehoda, k níž by došlo o půlnoci kteréhokoli z předchozích čtyř dnů, by mě zastihla duševně i fyzicky unaveného. To, že jsem byl takto posílen na strašlivou zkoušku dokonce lépe, než kdybych byl před ní varován, považuji naopak za první opatření pro mé bezpečí (vyslyšení neustálých modliteb těch, kteří byli doma), které učinil anděl strážný, do jehož péče jsem byl svěřen během série zázračných úniků, o nichž bude nyní pojednáno.

ZASAŽENÍ LEDOVCEM

Moje kajuta byla venkovní na palubě C na pravoboku, poněkud vzadu uprostřed lodi. Byla to kajuta č. C, 51. Právě jsem odpočíval, když mě probudil náhlý náraz a hluk v přídi na pravoboku, z čehož jsem okamžitě usoudil, že to byla srážka, snad s nějakou jinou lodí.

Vyskočil jsem z postele, rozsvítil elektrické světlo, podíval se na hodinky poblíž na komodě, které jsem předešlého dne přeřídil, aby souhlasily s lodním časem, a které teď ukazovaly dvanáct hodin. Správný lodní čas by znamenal, že je asi 11.45. Otevřel jsem dveře své kajuty, vyhlédl na chodbu, ale nikoho jsem neviděl ani neslyšel – nebyl tam žádný rozruch, ale hned po srážce se ozval velký hluk unikající páry. Pozorně jsem naslouchal, ale neslyšel jsem žádné stroje. Nebylo pochyb o tom, že se stalo něco špatného, protože loď se zastavila a vypustila páru.

Sundal jsem si noční oděv a spěšně se oblékl do spodního prádla, bot a punčoch, kalhot a norfolského kabátu. Tyto podrobnosti uvádím proto, aby si člověk mohl udělat představu o tom, co jsem dělal během přestávky. Od mé kajuty to bylo přes chodbu ke schodišti jen kousek a já vystoupal na třetí palubu nad ní, tedy na palubu lodní. Zde jsem našel pouze jednoho mladíka, který se zřejmě vydal na stejnou výpravu jako já.